

WILG & MAND

1992 - 3

WILG & MAND

Doelstellingen Stichting Wilg & Mand

- Nieuwe perspectieven zoeken en creëren voor het Nederlandse mandenmaatwerk binnen de potentiële afzetgebieden.
- Behoud van het veelzijdige vlechtvakmanschap: o.a. door het uitgeven van handboeken en het stimuleren van cursussen.
- Behoud van de vakkennis betreffende de griendteelt en bevordering van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod.
- Het initiëren en begeleiden van onderzoek/studies binnen het wilgen- en mand vakgebied.
- Het via een speciaal fonds aanschaffen van materiaal met een historische waarde: vlechtwerk, gereedschappen, boeken e.d.
- Het interesseren van zoveel mogelijk Nederlanders (incl. de overheid) voor de activiteiten van de Stichting Wilg & Mand.

Minimumdonatie: f 20,- per jaar

Donateurs ontvangen de bulletins gratis

Stichtingsbestuur:

Voorzitter : Ch.W. Vink
Secretaris : C. Tutein Nolthenius
Penningmeester: H.P. Verboord
Leden : P. Craenen, P. van den Dool, B. van Halen,
A.D. van 't Hoog, G.M. Pot-van Regteren Altena,
W. Wendrich

Bulletin-redactie:

A.D. van 't Hoog (tel. 05783-1346), G.M. Pot-van Regteren Altena,
C. Tutein Nolthenius.

Bijdragen voor het bulletin kunt u sturen naar het secretariaat.
Bij voorkeur getypt of in goed leesbaar handschrift.

Redactiesecretariaat, administratie en advertenties:

Van Heemstralaan 35, 6814 KB Arnhem, tel. 085-516507

Verzending bulletin:

W. van der Steeg te IJsselstein

Penningmeester Stichting Wilg & Mand, Vlijmen:

tel: 04108-12252

Girorekening: 26 95 726

Bankrekening: 41 89 09 083, ABN-AMRO Bank, Vlijmen

Informatie en administratie cursussen:

Mw. C.M. Kuypers-Zegers, Sarinkdijk 1, 7255 MS Hengelo (Gld)
tel. 05753-7481

Uitgave: Wilg & Mand. Verschijnt viermaal per jaar.

Twaalfde jaargang, 1992 nr. 3

Drukkerij: A.J. van Midden, Dorpsplein 220, 3405 BJ Benschop

VOORTGANG BIJ DE WERKGROEPEN

Werkgroep Taalonderzoek. Het voorbereidende werk van deze werkgroep heeft meer tijd gekost dan was voorzien.

Jaren geleden hebben correspondenten van het P.J. Meertens Instituut een aantal mandenmakers bezocht, waarbij vragenlijsten werden ingevuld. Daarbij is gebleken dat sommige vragen niet helemaal duidelijk gesteld waren, en daardoor niet of verkeerd werden begrepen. Ik heb toen enkele wijzigingen voorgesteld, waarin ik ook nuttige wenken van Arie van 't Hoog kon verwerken. Ook een enkel tekeningetje werd nog vervangen of verbeterd. Dit alles wordt nu verwerkt op het P.J.M.I. tot nieuwe vragenlijsten.

Het plan is nu om in de loop van september een keer bij elkaar te komen met de leden van de werkgroep om een plan de campagne op te stellen en hen alle gewenste inlichtingen en instructies te verschaffen.

Wie zich alsnog wil opgeven voor deze werkgroep is van harte welkom en kan dit, liefst per briefkaart, bij mij doen; ik fungeer dan voorlopig als correspondentie-adres.

Werkgroep BOP-Project, thans omgedoopt in Museumwerkgroep wat duidelijker het werk weergeeft, het beschrijven van collectie en de presentatie, en niet de voornaam draagt van één der leden!

Na een 2-tal vergaderingen, in september een derde. Voorlopig worden beschrijvingen van manden uit het museum gemaakt. Later zal dit uitgebreid worden tot ook andere musea.

Werkgroep Cursussen. Deze werkgroep is twee-zijdig.

a) Organisatie en registratie van cursussen, cursisten en geïnteresseerden in cursussen, verzorgd door Maria Kuipers, Hengelo (Gld)

b) Beschrijving van de wijze waarop een bepaalde mand gemaakt moet worden. Deze groep is nu voor een derde keer bijeen geweest en heeft een aantal beschrijvingen gemaakt. De eerste proeven hiervan zult u spoedig kunnen lezen in de bulletins.

Als de serie uitgebreider is zullen ze gebundeld worden in een gezamenlijke uitgave. Men denkt aan 15 à 20 stuks.

Voor secretarissen en adressen van de werkgroepen zie de aparte plaats in het bulletin.

VLECHTCURSUSSEN

De zomercursussen zijn voorbij en deze waren algemeen gelukkig goed bezet. In de herfst is nog plaats op de cursus van 2 t/m 6 november voor gevorderden in de schaapskooi nabij Schoonrewoerd, gegeven door Tonny. Ook in Bergen (N.H.) zal in de herfstvakantie José Schilder in de Vrije School een cursus verzorgen. Hiervoor aanmelden bij Willemijn Schimmel, tel: 02208-97939.

Het is plezierig te kunnen berichten dat er komend winterseizoen weer op meer plaatsen dan voorheen cursussen zullen plaatsvinden.

Echter alleen als er voldoende belangstelling voor bestaat. Helaas vervalt de cursus van Tonny in Westervoort waar twee jaar achtereen gewerkt is. In de afgelopen periode was er niet voldoende interesse dit te continueren.

Nieuw zijn:

Brand van Rijn in Harderwijk op woensdagavond, 10 x, beginnende op 2 september in het buurthuis "de Tweeling". Aanmelden bij Christa Robijn, tel: 03410-26341.

Op dinsdagavond op 1 september is er ook cursus in Harderwijk en wel op de "Sonnevank". Deze cursus is speciaal voor het personeel van de instelling. Kunt u persé woensdag niet dan kunt u zich voor de dinsdag aanmelden bij Brand van Rijn, tel: 03417-52910.

Jan de Vos uit Loosdrecht geeft cursus in de Oude School te Kortenhoef. Beginnend eind september op dinsdagavond van 8 tot 10 uur. Aanmelden bij Kleinspan, tel: 035-62171. Het zijn 10 avonden tot de kerst en dan 10 na nieuwjaar.

In het Limburgse Openluchtmuseum "Eynderhoof" te Nederweert-Eind gaat H. Tillemans vanaf oktober in de nieuwste aanwinst van het museum, nl. de schuur "Op Braöbe", weer op woensdagavond cursus geven. Veel cursisten van vorige jaren doen weer mee. Voor de snelle aanmelders is er hopelijk nog een plaatsje vrij. Aanmelden bij van der Paal, tel: 04951-32745.

Tonny Gerfen zal in Arnhem in Volksuniversiteitsverband in de Coehornstraat (vlak bij het NS-station) donderdagavond een cursus verzorgen vanaf januari 1993. Aanmelden tel: 085-422363.

Verder zal Tonny cursus geven in Warnsveld. Aanmelden bij de Heer Kettelary, tel: 05750-40369.

In Gorssel wordt de mogelijkheid van een cursus onderzocht.

De bekende cursussen in Heerde op maandagavond door Arie (aanmelden tel: 05782-3214 van 't Creatief Centrum de Hank) en in IJsselstein (Utr.) door Vink op donderdag (aanmelden voor de donderdagavond bij projectleider Nelissen, tel: 03408-82781) in de Startbaan gaan ook weer door.

TEEN IN DE TOEKOMST / EEN TOEKOMST IN DE TEEN

De laatste jaren is er binnen Wilg & Mand regelmatig gesproken en geschreven over de behoefte aan goede vlechtteen en over de noodzaak om weer wat teenveldjes aan te leggen.

Het liefst zou dat dan moeten gebeuren met andere wilgen dan het bekende "Belgisch Rood", een variëteit die aantrekkelijk is als bindteen, maar als vlechtteen niet tot de besten behoort. Het bleef tot nu toe echter bij vage beloften, goede voornemens of kleinschalige experimenten.

Een bezoekje aan de Ooypolder (bij Nijmegen) maakte mij echter duidelijk dat daar nu verandering in komt. Sinds vorig jaar ligt daar namelijk een heuse snijgriend, aangelegd door Ben Braster, oudleerling van de vlechtschool in Fayl-Billot.

Na een paar jaar experimenteren in een proeftuin met enkele 10-tallen wilgen en uitgebreide literatuurstudie liet Ben zijn keuze vallen op een aantal rassen die hoge opbrengst en goede vlecht- en schilkwaliteiten combineren met geringe gevoeligheid voor insectenvraat. Tijdens deze voorbereidingsperiode voerde hij verder onderhandelingen met het Staatsbosbeheer over de huur van een stuk grond geschikt voor de teelt van kwaliteitsteen.

In de winter van '90-'91 kon de grondebewerking van start en het daaropvolgende voorjaar gingen de eerste stekken de grond in. Dit jaar werd opnieuw geplant en het volgend jaar maakt Ben de hem ter beschikking staande hectare vol. Een hectare lijkt misschien niet zoveel, maar het gaat hierbij om louter vlechtteen en er zullen meerdere vakbekwame voltijdvlechters nodig zijn om de jaarlijkse oogst te verwerken.

Het veld is beplant met verschillende rassen om aan een brede vraag te kunnen voldoen. Zo vindt men er de fameuze "Petite Gri-sette", waar men van die prachtige vlechtranden mee kan leggen, de "Light Dicks", een Engelse bittere wilg die slanke inslagtwijg produceert en de bij oudere mandenmakers bekende "Zwarte Driebast" waar men de staken voor wasmanden e.d. uithaalt.

Ook mensen die ongeschilde teen in verschillende kleurcombinaties zouden willen verwerken kunnen worden bediend; er is een hoekje "Groene Kat", een heel donkere "Black Spaniard", een felrode "Bouton Aigu" en een lichtgrijze "Helix".

De komende winter zal Ben de eerste teen oogsten. Echt veel is het nog niet, aangezien het 3-5 jaar duurt voor een snijgriend de maximale productie bereikt, maar er kan dan toch wat uitgeprobeerd worden.

In ieder geval komt er in de jaren daarna veel meer ter beschikking en kunnen vlechtende donateurs eindelijk de teen kopen die geschikt is voor de mandjes die ze willen vlechten in plaats van de mandjes aan te passen aan het materiaal dat toevallig beschikbaar is. Voor het echter zover is zal Ben nog menigmaal met de minifrees en de schoffelmachine door zijn snijgriend moeten, want mooie teen krijgt men nu eenmaal niet door er naar te kijken!

Wim van der Zande

VAN OVER DE GRENZEN

OPLEIDINGSMOGELIJKHEDEN IN LICHTENFELS

De laatste jaren hebben verschillende Nederlanders hun toevlucht gezocht in het buitenland om zich te laten opleiden tot mandenmaker. De redenen hiervoor lagen voor de hand: de opleiding in Noordwolde werd in 1969 gesloten, de bestaande cursussen waren gericht op het hobby-niveau of niet toereikend als vakopleiding (Beek-en-Donk-project) en in voltijd werkende mandenmakers waar men als leerling het vak zou kunnen leren waren er niet meer te vinden.

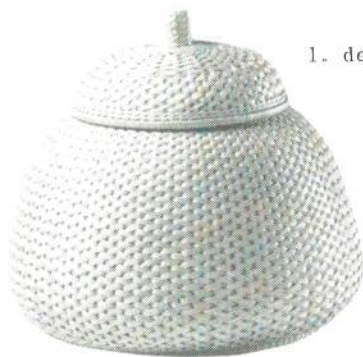
De keuze viel dan op de school in Fayl-Billot, in Frankrijk. Deze opleiding had een goede reputatie, lag niet al te ver weg (ca 600

km), de duur van de opleiding was slechts één jaar en er bestond de mogelijkheid om vanuit Frankrijk en/of Nederland financiële steun te krijgen.

De school in Lichtenfels (Duitsland) viel meestal snel af i.v.m. de ontoegankelijkheid van de opleiding. In de zeventiger- en tachtiger jaren was er veel belangstelling uit eigen land en derhalve simpelweg geen plaats voor buitenlanders. Bovendien was men in die tijd nog nauwelijks geïnteresseerd in contacten met het buitenland.

De situatie is de laatste jaren in beide gevallen echter sterk veranderd. De opleiding in Fayl-Billot is onder regionaal bestuur geplaatst (Champagne-Ardenne), waardoor mensen uit eigen regio bij de selectie sterk bevoordeeld worden en buitenlanders vrijwel geen kans meer hebben om toegelaten te worden. Bovendien gaat dit jaar de leraar van de volwassenenopleiding met pensioen en het is nog maar zeer de vraag of er een vervanger gevonden kan worden die aan de profielschets kan voldoen.

De school in Lichtenfels doet zo ongeveer het tegenovergestelde.

1. dekselmandje in dichte drievlecht, drieschenig uitgevoerd.

2. ronde mand op voet, inslag "franse eer, vóór twee, achter één, rand in harmonie met de inslag.

3. moderne rotanzetel, 3-dimensionaal gebogen en gewelfd uitgevlochten, hoge moeilijkheidsgraad.

Hier stelt men zich juist veel opener op dan voorheen. Er worden contacten opgebouwd met mensen buiten Duitsland en aangezien er momenteel veel minder leerlingen zijn dan plaatsen in de klassen, zijn er nu ook mogelijkheden voor buitenlanders om zich hier te laten opleiden.

Michael Thierschmann schrijft in W&M 90-4 al het nodige over de inhoudelijke kant van de opleiding, ik wil me hier derhalve wat meer richten op de praktische kant ervan.

Aanmelden doet men zich direct bij de school (voor het adres zie slot van het artikel). Dit kan tot aan het begin van het schooljaar (dit jaar 14 september), maar bij weinig leerlingen kan men zelfs later nog wel "aanhaken". Problematischer is het vinden van een woonruimte, bij tijdig aanmelden kan de school meestal wel helpen bij het zoeken naar een kamer/woning, anders moet men er zelf op uit, waarbij men zowel pech als geluk kan hebben. De prijzen liggen tussen DM 200 en 500. Ziektenkostenverzekering is erg goedkoop i.v.m. het scholierentariaf wat van toepassing is: DM 64 per maand. Een flinke kostenpost kan het aanleggen van een modellencollectie zijn: men kan zijn eigen werkstukken van de school kopen tegen een speciale leerlingenprijs, echter, in de loop van een jaar loopt dit toch wel op tot rond de DM 500. Toch is het sterk aan te raden dit te doen. Wat bijverdienen is gelukkig ook mogelijk. In Duitsland mag men per maand DM 480 belastingvrij bijverdienen. Verder leert men in november van het eerste schooljaar al het gaatjesmatten, waarna de mogelijkheid bestaat via de school dan wel privé hiervoor klanten te werven. In totaal moet men rekenen op een budget van ca DM 1000 per maand om van rond te komen, afhankelijk van woonkosten en bestedingspatroon.

Normaal gesproken bestaat de opleiding uit drie leerjaren: het eerste met scheenwerk, het tweede met "normaal" mandwerk en het derde met rotanmeubelbouw. Daarnaast volgt men vakken als vakken-nis, vakrekenen, technisch tekenen en maatschappijleer. Het niveau

van deze vakken is afgestemd op lager beroepsonderwijs aan 15- en 16-jarigen en is voor iemand met een afgesloten middelbare schoolopleiding geen enkel probleem. Doorloopt men deze drie jaren, dan krijgt men aan het eind de zogenaamde "gezellenbrief", het diploma lager beroepsonderwijs. Werkt men daarna nog drie jaar in een erkend bedrijf, dan kan men ook nog de "meestertitel" halen, waarna men zich in Duitsland zelfstandig mag vestigen en zelf mensen kan opleiden.

Een andere mogelijkheid is zich als "kunsthandwerker" te vestigen, daarvoor heeft men die meestertitel niet nodig, in Nederland overigens in het geheel niet.

Heeft men echter niet de tijd of de (financiële) mogelijkheden om de gehele opleiding te volgen, dan bestaat er momenteel ook de mogelijkheid om een bepaald gedeelte te doen, bijv. zes maanden of één jaar. Dit kan interessant zijn voor hen die al een bepaalde kennis bezitten en deze willen aanvullen. Voorwaarde voor het meubeljaar is wel dat men inzicht heeft in technisch tekenen. Over deze mogelijkheden zal men zich echter tot de schoolleider (de heer A. Schneider) moeten wenden en de zaken met hem bespreken.

Tot slot het adres van de school:

Staatliche Fachschule für Korbflechterei

Kronacherstrasse 32

D-8620 Lichtenfels

tel: 09571-2054

Wim van der Zande

EXCURSIE NAAR EKSAARDE

25 april dit jaar hebben ca 50 leden deelgenomen aan een bezoek aan het teenhoutbedrijf van Ferdinand de Vos in Eksaarde, België.

Omdat de deelnemers verspreid over heel Nederland wonen is afgezien van het oorspronkelijke plan om gezamenlijk met een bus te reizen en is gekozen voor gecombineerd eigen vervoer.

Rond 11.00 uur was bijna iedereen gearriveerd. De te rijden route (snelweg van Antwerpen naar Gent, afslag no. 13, de eerste na St. Niklaas, met afritnaam Waasmunster. Dan de borden Sinaai en Eksaarde volgen. In Eksaarde 300 m na de kerk linksaf de Vaartstraat in) was al duidelijk meegedeeld.

De laatste tientallen meters weg, afgezet met bossen drogend buffteen en de stoompluim van de bufftank zorgden ervoor dat het bedrijf niet gemist kon worden.

Iedereen werd persoonlijk de hand geschud door de heer de Vos en vervolgens verwezen naar een bedrijfsloods waar mevrouw de Vos naar wens koffie of thee serveerde. Nadat iedereen binnen was en een stoel had opgezocht hield de heer de Vos een inleiding over zijn bedrijf en de teenteelt in het algemeen.

De afgelopen jaren zijn diverse machines ontwikkeld, deels in de eigen werkplaats, om de hoeveelheid werk, nodig om de teen te oogsten en voor verkoop gereed te maken, zo klein mogelijk te maken. Snijden, schillen en binden gebeurt hier machinaal en er wordt nog

Ferdinand de Vos geeft ons uitvoerig informatie over zijn bedrijf.

steeds gedacht en ontworpen om alles nog te verbeteren. Een snellere methode voor het op lengte sorteren van de teen zou zeer welkom zijn, maar is nog niet bedacht. Suggesties zijn dus welkom.

De firma, die sinds 1908 bestaat, heeft momenteel nog ca 30 ha in gebruik die hoofdzakelijk beplant zijn met 3 soorten wilg, t.w. Belgisch Rood (stam 56), Noire de Villaines en Black German. De laatste twee zijn varianten van de amandelwilg of *Salix triandra*, waarvan in Nederland de variant Zwarte Driebast zeer bekend was. Alle drie soorten leveren zeer goede, rechte teen.

De teelt vindt plaats op goed doorlatende zandgrond. Elke drie jaar wordt bodemanalyse uitgevoerd om te bepalen of eventueel voedingsstoffen moeten worden toegevoegd. Bijbemesting gebeurt overigens maar in zeer geringe mate om een te snelle groei van de teen, wat ten koste van de kwaliteit kan gaan, te voorkomen.

Gedurende de groei moet de teen worden beschermd tegen o.a. wilgehaantjes (bladkevertjes), roest (soort schimmel), galmuggen, konijnen, woelratten en opschietend onkruid. Insecten- en schimmelbestrijding gebeurt een aantal malen per seizoen met bestrijdingsmiddelen die worden verspreid met een op een tractor gemonteerde vernevelingskanon, dat een bereik heeft van ca 14 m. Ook het meeste onkruid wordt met bestrijdingsmiddelen aangepakt. Hierbij werd toch even aangegeven dat de teelt van teen niet echt een milieuvriendelijke aangelegenheid is. Positief nieuws is wel dat de firma de Vos voor insectenbestrijding gebruik is gaan maken van *Pyrethrum* dat volledig afbreekbaar is. De bestrijding van Haagwinde is zeer

milieuvriendelijk d.m.v. enkele gepensioneerden die af en toe de grienden doorlopen en alle opkomende ranken zo volledig mogelijk uit de grond trekken en buiten de griend brengen. Dit is de enige effectieve manier om deze zeer kiemkrachtige klimplant tegen te gaan. Tegen konijnen e.d. worden vergiftigde wortels gebruikt.

De oogst van ca 300 ton per jaar wordt hoofdzakelijk voor 3 soorten gebruik verkocht:

1. Bindwerk. Ca 2/3e van de oogst wordt verkocht aan de wijnstreken van Luxemburg, Frankrijk en Duitsland voor het aanbinden van druiveranken. Verder is er nog wat verkoop aan Nederland, waar teen wordt gebruikt voor het opbossen van riet. In België wordt teen gebruikt voor het samenbinden van groente, prei wordt bijv. verhandeld in bosjes van 5 stuks met een teentje erom.
2. Vlechtwerk. Hiervoor wordt teen geleverd, wit, buff of grauw (ongeschild), in lengtes van hoofdzakelijk 1.40 - 2.00 m, oplopend met 20 cm. Vanwege de goede kwaliteit van de teen heeft de firma de Vos zelfs klanten in Amerika en Nieuw-Zeeland. Ook daar is tijd geld en de besparing in tijd (geld) door het niet vooraf te hoeven uitzoeken en/of bijsnoeien van de teen weegt blijkbaar op tegen de hoge transportkosten.
3. Decoratiewerk. Een nieuwe markt sinds enkele jaren en een uitkomst voor de mindere kwaliteit teen die voorheen alleen maar geschikt was voor gebruik als windvanger in de duinen waar een zeer kleine financiële opbrengst tegenover stond.

Na deze inleiding volgde een rondleiding over het bedrijf en langs het "machinepark":

- . De zelfontwikkelde schilmachine, waarbij de te schillen bos teen gespreid in een brede hydraulische klem tussen de schiltrommels wordt geschoven, werd gedemonstreerd met enkele bossen buffteen.
- . De voorop een tractor gemonteerde oogstmachine werd aangezet. Dit is een omgebouwde vlasmaaaimachine die bij een snelheid van 6 km/uur een rij teen afsnijdt, waarna de teen tussen twee rubberen geleidingsbanden terecht komt die het naar een verzamelbak op de tractor transporteren. Daar wordt het mechanisch tot bossen gebonden die in de bak blijven tot ze op een plaats naar keuze worden

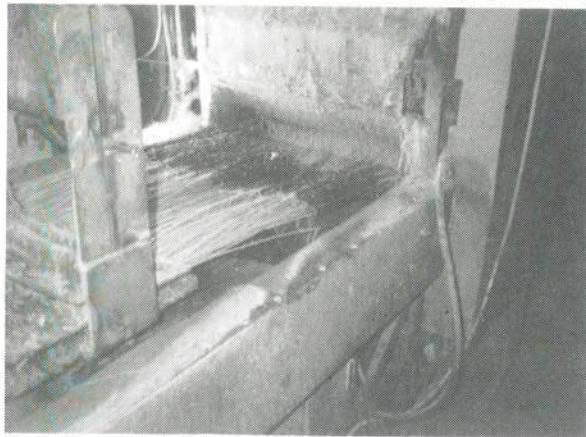

Buffteen na het schillen te drogen gezet.

gelost. Dit gebeurt op pallets. Met deze machine is de tijd nodig voor het oogsten van 1 ha teruggebracht tot ca 5 uur.

. De droogruimte, waarin verse teen m.b.v. warmte en droge lucht binnen een aantal dagen wordt gedroogd, werd tijdelijk geopend. Verder opmerkelijk was de grote gemetselde waterbak waarin honderden bossen teen met de voeten in het water stonden te wachten om geschild te worden en de lange lijnen ijzerdraad waartegen talrijke bossen buffteen stonden te drogen.

Na de lunch met een overvloed aan belegde broodjes, koffie, thee en voor de liefhebbers een pintje, werd een korte wandeling gemaakt naar een nabijgelegen griend of, misschien beter gezegd, wilgenakker. Deze was enkele dagen eerder "kort gemaaid" met een

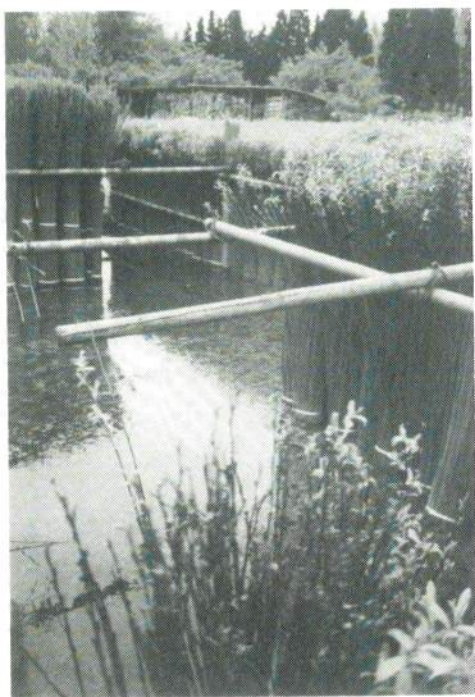
Zelf ontworpen en geconstrueerde teensnijmachine.

Schillen van buffteen met eigen ontworpen machine.

cirkelmaaier en van de wilgen was bijna niets te zien. Dit (na)-maaieren in het voorjaar, dus enkele maanden na de oogst, gebeurt om de groeiperiode van de teen goed onder controle te houden. Door late (nacht)vorst afgestorven topjes e.d. worden zo ook voorkomen. De grond was kort van tevoren bespoten tegen onkruid en de veel aanwezige heermoes was al wat aan het wegwijnen.

Het is mogelijk een griend aan te leggen door i.p.v. stekken in de grond te steken de pootten in de lengte op de grond te leggen en aan te drukken, waarna zich over de gehele lengte een aantal twijgen ontwikkelen tot zelfstandige wilg. Die bij de top groeien harder dan die bij het ondereind. Deze teelt is niet geschikt voor machinale oogst, omdat zo'n rijtje wilgen in het begin nog onderling verband heeft en ondiep wortelt. Zodra de oogstmachine aan de voorste wilg begint wordt een heel stel van de volgende wilgen uit de grond getrokken. Aldus de ervaringen van de heer de Vos die deze aanlegmethode eens heeft geprobeerd, maar nu niet meer toepast.

Diversen soorten teen met de voeten in het water om de "groei" erin te krijgen.

Met een variant op deze methode, nl. het neerleggen van een soort ruim geweven net van teen met mazen van ca 10 cm wordt door een Belgische universiteit geëxperimenteerd om bodemvervuiling te bestrijden. Zo'n net wordt op de vervuilde grond gelegd en het is de bedoeling dat de daaruit opschietende wilgen de vervuilende stoffen uit de grond in zich opnemen. De wilgen kunnen daarna verwijderd worden en de bodem zou dan weer schoon moeten zijn. Of het allemaal zo goed werkt is nog niet bekend.

Weer terug op het bedrijf stond frisdrank en/of bier voor iedereen gereed. Het magazijn kon worden bezichtigd: talloze bossen wit en buff in diverse lengtes lagen er opgestapeld en menigeen ging tot directe aankoop over.

Tegen 16.00 uur werd begonnen aan de afsluitende toespraakjes:

- . Het in België nabij Stokkem aan te leggen "Maaspark Negenoord" werd door enkele bezoekers geïntroduceerd.
- . Een voorbeeld van de schenen schaaftank, die door donateurs kan worden aangeschaft, werd getoond.
- . Een terecht woord van dank aan het gezin de Vos voor de voortreffelijke verzorging van deze dag. Diverse geschenken en een aantal verkochte bossen teen vormden dan nog een kleine tegenprestatie voor de genoten gastvrijheid.

Ruim na 16.00 uur aanvaardde ieder de terugreis, al dan niet met nog wat oponthoud door een optocht t.g.v. een 50-jarig huwelijksfeest in Eksaarde en een wielerronde in Sinaai.

W. van Wingerden

Aan het einde van de excursie naar Eksaarde werd het "Maaspark Negenoord" even bij de deelnemers door de heer Jos Steyvers geïntroduceerd. Hieronder over dit nieuw op te richten park en het gebouwencomplex, met de voor mandenliefhebbers nieuwsgierigmakende naam "De Wissen", wat nadere informatie.

Naarmate de grindwinning in de Maasvallei (in België) wordt afgebouwd, maakt men werk van de herbestemming van de ontgrinde zones. In het centrum van het Maasland zal het "Maaspark Negenoord" een gebied vormen waarin, met behoud van de open groene ruimten, drie functies harmonisch verweven zijn: landbouw, natuur en zachte recreatie. Het park zal sterk met de Maas verbonden zijn in al zijn aspecten.

"De Wissen" is de eerste realisatie in dit geheel. Vanwaar die naam?

"De Wissen" verwijst naar de streekbenaming voor twijgen van de wilg, de grondstof voor de mandenvlechterij waarvan Stokkem eertijds het centrum was.

DE WISSEN

CENTRUM VOOR VLECHTKUNST
EN NATUURHISTORIE VAN HET MAASLAND

omwonenden en een heemtuin met waterpartijen met Maaslandse plantengroei. Voorts een gebouwencomplex met meerdere functies:

- een bezoekerscentrum voor de natuurhistorie van Maasland
- een museum van Stokkemse mandenvlechterij en een actief centrum voor eigentijdse vlechtkunst
- een café-restaurant
- een auditorium
- logiesmogelijkheden

e.e.a. gelegen op 500 m van de bushalte in Stokkem. Op 17 februari j.l. is de eerste spade in de grond gegaan. In 1994 verwacht men het te kunnen openen.

De eerste fase omvat: een landschapspark van 1,5 ha dat een combinatie is van een wijkpark voor

CTN

Sinds kort heb ik twee Franse manden. Een ovale en een vierkante mand. De ovale is van witte teen en de vierkante van grauwe teen gevlochten. De manden zijn met een Hollandse eer, maar toch zijn het Franse manden.

Vorig jaar heb ik vijf ronde manden gemaakt van grauwe teen. Dat was in het Buitenmuseum in Enkhuizen; dat zijn dus Hollandse manden. Het was daar óók een mooie omgeving; Het museum ademt en sfeer uit van vroeger, toen iedereen nog de tijd had en alles in manden werd vervoerd.

Maar de Franse manden hebben toch weer een heel andere sfeer. Ja... u begrijpt het al...Frans! En dat is totaal anders. Het zit 'm niet in de cursusleider Tonny Gerfen, die in Frankrijk net zo behulpzaam was als in Enkhuizen. Het zit 'm ook niet in de groep mandenmakers, die kwamen bijna allemaal uit Nederland. Het was de omgeving.

We waren in Viller (Lotharingen). We werkten en woonden in een ruim 300 jaar oude Franse boerderij met dikke oude eiken balken en muren van steen met fossielen; 's avonds vlogen de vleermuizen ons om de oren. We aten buiten op z'n Frans met lekkere kaas van de Alpine geiten. Deze sfeer zit in de manden meegevlochten; voor mij zijn het dus "Franse" manden.

Nog een paar indrukken van deze week: de excursie naar Fayl-Billot. Dit plaatsje heeft een jarenlange mandencultuur. Er waren veel mandenwinkels (Vannerie) en er was een agrarische school met een mandenmakersopleiding, een griendkwekerij en een museum met expositie. Het was zeer de moeite waard. Het was die dag heel warm en het was ver (260 km); veel verder dan Tonny had voorgespiegeld, maar we hadden het er voor over. Je kon het niet zo gek bedenken of het was wel op de expositie te vinden. Van een mand voor ballonvaarders tot een mandje (waterdicht) voor de brandweer (pompiers). Er waren vlechtwerken van heel dunne teen 2 mm tot heel dik 15 mm. Wat ons wel opviel: er was bijna niet met ongeschilde teen gevlochten.

Ook een leuke ontmoeting was die met de Franse buurman. Hij kwam zomaar even binnenlopen om te kijken wat we maakten en vertelde dat hij naast zijn boerenbedrijf als hobby wel korfmanden van roggestro heeft gemaakt. We kregen zijn manden ook te zien en hij kon er heel enthousiast over vertellen. Wat heel bijzonder was, was de manier waarop hij hazelaartakken sleet om het stro te binden. We haalden direkt een tak uit de tuin en hij demonstreerde!

Een laatste facet wat heel veel indruk heeft gemaakt was de groep cursisten. Een groep is altijd uniek. Nu waren het mandenmakers; jong en oud samen aan het vlechten. Maar extra was het feit dat je ook steeds samen aan tafel zat, dat je 's avonds nog een praatje maakte. Je leert elkaar in zo'n week veel beter kennen. Iedereen was ontzettend behulpzaam bij het opruimen, het eten klaar maken of koffie en thee serveren. Veel mensen waren heel open; vertelden

vertrouwelijke dingen en gingen goed met elkaar om. De week ging veel te snel voorbij. Ondanks dat zijn er veel en verschillende manden gemaakt; allemaal Franse manden. Het was een leuke ervaring.

Bert Balk, Blokker

NIEUW ONDERKOMEN VOOR MANDENVLECHTERS NEDERWEERT-EIND EN OMGEVING

Op zondag 19 juli 1992 werd met het openen van de museumschuur "Op Braöbe" en de ingebruikneming van de bijenhal de tweede fase van de verwezelijking van het Limburgs openluchtmuseum Eynderhoof afgesloten.

De schuur, geschonken door de familie Jonkers, is door een legertje vrijwilligers, in twee jaar tijd, steen voor steen afgebroken en nagenoeg in zijn oorspronkelijke vorm weer opgebouwd. Een subsidie van de provincie Limburg gaf hieraan de nodige ondersteuning voor de aanschaf van materialen welke ontbraken of vervangen dienden te worden.

In de schuur wordt een levend museum met wisseltentoonstellingen ondergebracht. De eerste tijd is er een oude wasserij expositie en een zeer uitgebreid ingerichte werkplaats van een oude schoenmaker. De hoge kap van de schuur is voor een deel benut voor een archeologische expositie. In de jaren vijftig zijn in de omgeving van Nederweert nl. vele archeologische vondsten gedaan door een tweetal amateurs. Hoewel grotere musea op deze vondsten aasden, hebben de opgravers hun collectie voor de streek behouden door het nu aan Eynderhoof te schenken. Het materiaal is smaakvol en leuk-informatief opgesteld.

H. Tillemans aan het vlechten

Oud-cursisten Elly Kluskens en Sjaak Sleu tels aan de arbeid onder
toezien oog van cursist Paul Verstappen

Expositie van het mandenspul
fotos H. Abbenhuis

Op dezelfde wijze als al twee jaar de oude zagerij geregeld in werking is te zien en die vele individuele bezoekers en groepen belangstellenden trekt, zal de in de schuur opgestelde graanmaalterij worden gerund.

Verder zal de schuur gebruikt worden voor geregelde demonstraties van oude ambachten. In dit verband hebben cursisten en oud-cursisten onder leiding van de heer H. Tillemans (Tillemans geeft al meer dan 12 jaar in een oude schuur geregeld vlecht cursussen!) op zich genomen om het spits af de bijten door vanaf de opening tot in oktober elke zondagmiddag van 14.00-17.00 uur met twee personen demonstraties mandenvlechten te geven. Een door deze cursisten gemaakte collectie mandenspul zal permanent tentoongesteld blijven.

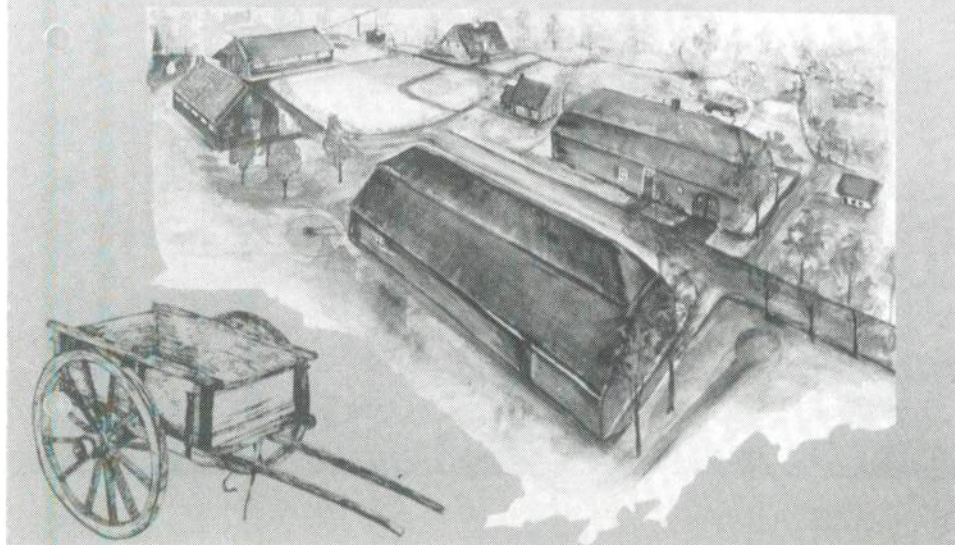
De stichting Wilg & Mand gaf bij de opening en de voorbereiding hiervan akte de presence door de aanwezigheid van haar secretaris, de heer C. Tutein Nolthenius, met echtgenote. Ook werd gezorgd voor PR-materiaal als foto's, folders, boekjes en een videoband. Een en ander werd zeer gewaardeerd, al zal het echtpaar Nolthenius in korte tijd veel Nederweerts dialect hebben moeten leren.

De bedoeling van het bestuur van de stichting Eynderhoof, als beheerder van de museumschuur, is om de cursus mandenvlechten komende winter al in de schuur onder te brengen. Voorwaar een riant onderkomen in een leuke authentieke omgeving. Hopelijk zal het oude cursisten stimuleren om door te gaan en nieuwe om zich aan te melden om mee te werken het oude beroep van mandenvlechter in stand te houden.

M.A. Abbenhuis

P.S. Zoals uit bovenstaande blijkt is Eynderhoof, hoewel pas in zijn tweede fase, al de moeite van een bezoek waard en u vindt er in de komende weken op zondagmiddag twee enthousiaste cursisten (donateurs van onze stichting) aan het werk.

LIMBURGS OPENLUCHTMUSEUM EYNDERHOOF

HEET GEBAKERD ZIJN

Naar aanleiding van de opmerking van Arie van 't Hoog op de laatste donateursdag het volgende.

De uitdrukking heet gebakerd zijn betekent "driftig zijn, te voortvarend zijn". Vroeger zei men ook haastig of haast en driftig gebakerd zijn. De uitdrukking gaat uit van de opvatting dat er verband bestaat tussen de ontwikkeling van iemands karakter en de wijze waarop hij als baby gebakerd is. Dat is nooit wetenschappelijk bewezen, maar het volksgeloof bestaat er nu eenmaal. Arie had dus helemaal gelijk.

In dit verband is de volgende aanhaling uit een zeventiende-eeuwse klucht (Lichte Wigger) wel aardig: "jou moer heitje te heet ghebakert voor een eicken vier" (je moeder heeft je te heet gebakerd bij een vuur van eikenhout).

J.B. Berns

Dit lijf, wat ist, als stanck en mist?

DE JAARLIJKSE KORBMARKT LICHTENFELS

Nog even gewezen op dit jaarlijks gebeuren op het derde weekeinde in september in Lichtenfels, 100 km NO van Würzburg. Dit jaar dus van vrijdag 18 t/m zondag 20 september.

Drie dagen gezellige vlechtmarkt met demonstraties van o.a. ook het fijnvlechten, veel eten en drinken en met het mooie, interessante mandenmuseum in Michelau op 3 km afstand. In het kleine stadje Lichtenfels is het wellicht moeilijk plaats te krijgen, maar in omliggende dorpen kan je zeer goed en voordelig terecht.

Een leuk gebeuren in een prachtig landschap waar het fijn wandelen is in vaak in dit seizoen zeer aangenaam herfstweer. Een gebeuren dat u eens mee moet maken. U zult daar naast donateurs van Wilg & Mand waarschijnlijk ook leden van de Engelse Basketmakers Association kunnen ontmoeten in een prima sfeer.

Voor inlichtingen: Stadtische Verkehrsamt, Rathaus Marktplatz 1,
8620 Lichtenfels, tel: 9571-7950

NIEUWE DONATEURS VANAF APRIL 1992

R.J. v.d. Berg-Lavies	Broekstraat 19	6999	DE Hummelo
L.G. de Bie	Knapenhoek 2	5492	AG St.Oedenrode
Mw. C.A.M. Bruhott- van Tomputte	1e C. Huygensstraat 5-2	1054	BN Amsterdam
T. van Dijk	Vliegstroom 281	2401	VH Alphen a/d Rijn
H.Th.M. Dijkmans	Redemark 38	1355	LD Almere
M. Goënga	Sluyscoog 29	1791	WV Den Burg
J. Gordon	121 Cricht On Av. Dartmouth/Nova Scotia Canada		
M. van Hoften	Kinkelenburgerlaan 10b	6681	BJ Bommel
E.M. Huisman	Ruynemanstraat 84	5012	JH Tilburg
D.J. Mandenmaker	W. Pijperlaan 60	6952	DL Dieren
B. Meereboer	Dobbelweg 12	1871	HB Schoorl
C. Moleveld	Fragenderweg 32	7131	NV Lichtenvoorde
A.J. Prins	Cannenburg 135	3328	AW Dordrecht
J. Rasch	Kerkweg 11	9067	DS Roodkerk
P. Stomph	Tuindorppweg 10	1862	VH Bergen (N.H.)
R.A. Tieman	Broekseweg 63	4231	VD Meerkerk
R. Veldman	Haagweide 37	1391	XW Abcoude
J.C. Versluis	Tiendweg 16	4235	VW Tienhoven
J. Vos	Azaleastraat 14	4261	CV Wijk en Aalburg
D. Vreugdehil	Irisstraat 4	3333	EG Zwijndrecht
R.J. Wiggers	J.W. Hagemanstraat 43	7151	AD Eibergen

UITGAVEN VAN DE STICHTING WILG & MAND

- **Het vlechten van ronde manden met teen** door A. Westendorp
41 blz., 25 ill.
Hierin de eerste beginselen van het manden vlechten met wilgetenen. Foto's geven een beeld van de handelingen en de handtering van teen.
In het kort wordt het telen voor eigen gebruik behandeld.
Tot slot een lijst met vaktermen op het gebied van de cultuur en het vlechten.
Prijs: f 6,50 + f 2,- porto.
- **Het vlechten van ovale manden met teen**
door A. Westendorp, A.D. van 't Hoog en W.D.J. Tuinzing.
192 blz., geïllustreerd.
Een uitgebreide handleiding voor het vlechten van ovale manden, daarnaast een uitvoerige verklaring van de vaktermen en de geschiedenis van het manden vlechten.
Tot slot een vertaling van de vaktermen in vier talen.
Prijs: f 25,- + f 5,- porto.
- **Geriefteen en andere bindmaterialen** door Ir. W.D.J. Tuinzing
44 blz., 35 ill.
Naast de techniek en het hoe, waar en waarom gebruik van bindteen komen allerlei andere bindmaterialen, zoals rode kornoelje, berkewede, eiketeen, pitrus, wilgenband e.d. aan de orde.
Ook de historie en andere wetenswaardigheden worden vermeld.
Een flinke literatuurlijst verwijst hen die nog meer willen weten
Prijs: f 7,50 + f 2,- porto.
- **Correspondentiekaart** met kleurenafbeelding van het gerestaureerde mandenmakersgildebord uit de Jacobikerk in Utrecht.
Set van 10 kaarten met enveloppen f 12,50.

Te bestellen door overschrijving van de kosten op postgiro 26 95 726 van Wilg & Mand, Vlijmen of op de AMRO bank te Vlijmen, rekeningnummer 41 89 09 083, onder vermelding van het gewenste.

ADRESSEN WERKGROEPEN

- **Taalonderzoek:** voorlopig Mevrouw G.M. Pot-van Regteren Altena, Gortersweg 14, 1871 CC Schoorl, tel. 02209-1502
- **Mandenmuseum:** J. Overes, Utrechtsestraat 18, 3401 CV IJsselstein, tel. 03408-87450
- **Cursussen:** G. Rijken, Drieboomlaan 77, 1624 BC Hoorn, tel. 02290-18295
- **Opgaaf voor cursussen:** M. Kuipers, Sarinkdijk 1, 7255 MS Hengelo, tel. 05753-7481
- **Materiaalvoorziening:** B. van Halen, Velddijkestraat 9, 6627 KE Maasbommel, tel. 08876-2212